O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVACIYALAR VAZIRLIGI
O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
SOG‘LIQNI SAQLASH VAZIRLIGI
QORAQALPOG‘ISTON TIBBYOT INSTITUTI

Ro‘yxatga olindi:
№ 23/3-10/1
2023 yil «31» 08

«TASDIQLAYMAN»
Qoraqalpog‘iston tibbiyot
instituti rektori
Ataniyazova O.A.
2023 yil «31» 08

OILA TIBBIOTIDA HAMSHIRALIK ISHI FANI O‘QUV DASTURI

Bilim sohasi: 900000 Sog‘liqni saqlash va ijtimoiy ta’minot

Ta’lim sohasi: 910000 Sog‘liqni saqlash

Ta’lim yo‘nalishlari: 60911200 Oliy hamshiralik ishi

Umumiy o’quv soat hajmi – 120
Hajmi – 4 kredit (VII semestr - 4 kredit)

Ma’ruza – 6 (III semestr 6-soat)
Amaliy dars – 54 (III semestr 54-soat)
Mustaqil ish – 60 (III semestr 60-soat)

Nókis – 2023

Fan/modul kodi	O‘quv yili	Semestr III	Kreditlar 4
Fan/modul turi Majburiy	2023-2024	Ta’lim tili qoraqalpoq	Haftadagi dars soatlari 30

1	Fanning nomi	Auditoriya mashg‘ulotlari (soat)	Mustaqil ta’lim	Jami yuklama (soat)
	Oila tibbiotida hamshiralik ishi	54	60	120

2 I. Fanning mazmuni

Oila tibbiyotida hamshiralik ishi fan dasturi O‘zbekiston Respublikasi Davlat ta’lim standarti va oliy hamshiralik ishi bakalavriat ta’lim yo‘nalishi malaka talablariga asoslangan holda tuzilgan. Ushbu dastur tibbiyot oliy o‘quv yurtlarining oliy ma’lumotli hamshiralar tayyorlash fakultetining 2-kurs talabalariga oila tibbiyotida hamshiralik ishi fanidan ta’lim berish uchun mo‘ljallangan. Oila tibbiyotida hamshiralik ishi fanining dasturi asosida o‘qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llagan holda, bakalavr hamshiralarning nazariy bilimlaridan boshlang‘ich amaliy ko‘nikmalarni fantomlarda bajarishga o‘rgatib va o‘zlashtirgan ko‘nikmalarini zamonaviy tibbiy texnologiyalar orqali klinik amaliyot bilan uyg‘unlashtirgan holda qo‘llashga imkon yaratadi.

Oilaviy tibbiyotsida hamshiralik suvyarasi moduli o'qish biznes rejaning klinik modullar blogına aloqador bo'lib, 2-kursta o'qitiladi va yuqori ma'lumotli hamshirada tiblik bilimlar zaminini shakllantirishda zarurli ahamiyatga ega. Oilaviy tibbiyotsida hamshiralik suvyarasi moduli oilaviy va uning a'zolarinda mavjud xastaliklar, ularga parvarishlik yasash, profilaktika ilájların o'tkazish va oilaviy salomatligini saqlash va mahkamlash kabi ishga layoqatliliklarni o'rganadi. Mamlakatimizda oilaviy hamshirasi va oilaviy shifokoriga bo'lgan muhtojlik juda katta. Oilaviy tibbiyotsida hamshiralik suvyarasi moduli respublikadagi sog'likni saqlash tizimida o'tkazilib etilayotgan o'zgarishlar kesiminda zarurli

ahamiyatga ega. Moduldi o'qitish uchun anatomiya, fiziologiya, gistologiya, bioximiya kabi modullar o'zak hisoblanadi. Modul dasturi tiblik ta'lim sohasining O'zbeksdan Respublikasi Mamlakatlik ta'lim standarti, Yuqori hamshiralik suvyarasi ta'lim yo'nalishining malaka talablarina tayangan holda tuzilgan dir. Ushbu modul dasturi mavzulari tibbiyot yuqori o'quv yurtlari yuqori hamshiralik suvyarasi bosqichi klinika modullarining dasturi, mavzulari bilan uzviy aloqador holda yaratiladi.

Fanni o'qitishdan maqsad – Oila tibbiyotida hamshiralik ishi fanining maqsadi - "Oila tibbiyotida hamshiralik ishi " - ixtisoslik fani hisoblanadi. Oliy hamshiralik ishi ta'limi yo'nalishida tahsil olayotgan bakalavr hamshiralarga turli yoshtagi insonlarning a'zo va tizimlarining anatomo-fiziologik xususiyatlari, qarıyalar va bolalarning ovqatlanish racionının tamoyillari, sog'lom va bemor insonlarni dispanser nazorati tamoillari, bolalarni fizik va ruhıy rivoji, bemorlarga parvarishlik yasash modeli va infekcion xastaliklar profilaktikasi, oilaviy a'zolari kasalliklarida uchraydigan shoshilinch hollarda shifokorga qadar yordam ko'rsatishni o'qitish.

Fanning vazifasi – bakalavr hamshiralariga bemorlarni klinik tekshirishding asosiy usullari va hamshiralik tashhisini qo'yishni o'rgatish ;

-profilaktik ishlarni o'tkazishni o'rgatish, ob'ektiv ko'rish tajribasi va racional farmakoterapiyanı amalda qo'llay bilishni o'rgatish, parvarish rejasin tuzish va hamshiralik rejsini tuzishdi o'rgatish, turli xastaliklarda ucharydigan shoshilinch hollarda shifokorga qadar yordamni ko'rsatishga o'rgatish, bakalavr hamshiralarda nazariy, amaliy, uslubiy va tashkiliy bilimlarni hosil qilishdan iborat.

Modul III-semestrda o'qitiladi va talabalarning shu davrda va keyinchalik bakalavriatura bosqichida oladigan bilimlari uchun asos bo'lib xizmat qiladi. Mazkur modul dasturi barcha klinik modul dasturlari mavzulari bilan uzviy bog'liq.

II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari)

Ma'ruza mashg'ulotlari tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Ma'ruza. Oilaviy tibbiyotining rivojlanish tarixı. Oila va nikoh. Oila turlari. Jamiyatda oilaning o'rni. O'zbekistonda oilaviy tibbiyotining rivoji. ASHP va oilaviy poliklinikalarining tuzilmalari, ishlash printsiplari. Patronaj xizmati. Ambulator xaritalarni yuritish. ASHP va oilaviy poliklinikada tibbiy hujjatlarni yuritishda yo'lga qo'yish.

2-Ma'ruza. Sog'likni saqlash tizimida sanitar oqartish ishlarini tashkil etish va olib borishda hamshiralik yondashuv. Profilaktika, uning turlari, vakcinoprofilaktika. Salomat turmush tarzining asosiy

yo'nalishlari, xavflilik omillari va ularga qarsi kurashish. Racional ovqatlanishni yo'lga qo'yish. Tamaki chekishni, olkagol qabul qilishni cheklash. Fizik aktivlikni rivojlantirish.

3-Ma'ruza. Reproduktiv salomatlik (DJDSSSH/YUNISEF). Reproduktiv salomatlik printsiplari. Oilaviy hamshirasining aholi orasida reproduktiv salomatlikni propagandalash printsiplari. Kontracepciyani agitaciya qilishda hamshiralarning róli.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar.

Seminar mashg'ulotlari tarkibiga quyidagi mavzular kiradi:

1-Mavzu: Oilaviy hamshirasining oilani baholashda rollari, oilaviy haqida ma'lumot to'plashi va mahalla bilan ishlash principlari.

2-Mavzu: Qishloq shifokorlik punkti, QOP (qishloq oilaviy poliklinikasi) va oilaviy poliklinikada oilaviy hamshiraning vazifalari. Patronaj xizmatidagi islohotlar. Patronaj hamshirasining vazifalari.

3-Mavzu: Aholi orasida profilaktik chora tadbirlar olib borishda hamshiralarning vazifalari. Profilaktik chora tadbirlar rejasini tuzish, uning taxlili, amalga oshirish bo'yicha hamshiralik yondoshuvi.

4- Mavzu: Keksa va qari yoshdagi bemorlarga patronaj xizmatini ko'rsatishda hamshiralik yondoshuvi. Oilada keksa va qari yoshdagilarni muammolarini aniqlashda hamshiralik yondoshuvi.

5- Mavzu: Ijtimoiy himoyaga muxtoj, yolg'iz va nogiron insonlarga tibbiy yordam ko'rsatishda oila hamshirasining vazifasi. Hech kimi yo'q yolg'iz va nogiron insonlarga tibbiy yordam ko'rsatishda oila hamshirasining mahalla bilan ishlashda hamshiralik yondoshuvi

6-Mavzu: Vaksinoprofilaktika o'tkazishda oila hamshirasining roli (JSST/YUNISEF dasturlari asosida). Oila poliklinikasida emlash xonasi hamshirasining ish xujjatlari va bolani emlashdagi ish jarayoni bilan tanishish(JSST/YUNISEF dasturlari asosida)

7- Mavzu: O'smirlarga tibbiy – ijtimoiy va ruhiy yondoshuvda oila hamshirasining vazifalari. O'smirlarning muammolarini erta aniqlash va "tengdosh tengdoshga" dasturi bo'yicha ishlashda oila hamshirasining o'rni

8- Mavzu: Uyga tashrif rejasini ishlab chiqish va uyga tashrif vaqtida hamshiraning vazifalari.

9- Mavzu: Nikoxdan o'tayotgan yoshlarga tibbiy ko'rikni tashkil

qilish. Kontratsepsiya va uning turlarini aholi o'rtasida targ'ib etishda hamshiralik yondoshuvi(JSST/YUNISEF dasturlari asosida).

10- **Mavzu:** Homilador ayollarni nazorat qilish va muammolarini vaqtida aniqlash(JSST/YUNISEF dasturlari asosida).

11- **Mavzu:** Ko'krak sutining go'dak hayoti uchun ahamiyati (JSST/YUNISEF dasturlari asosida).Onaning go'dakni ko'krak suti bilan boqishida kuzatiladigan qiyinchiliklar, ularni bartaraf qilishda qo'llaniladigan usullar(JSST/YUNISEF dasturlari asosida).

Laboratoriya ishlarini tashkil etish bo'yicha ko'rsatmalar

Fan bo'yicha laboratoriya ishlari namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

Kurs ishini tashkil etish bo'yich uslubiy ko'rsatma

Fan bo'yicha kurs ishi namunaviy o'quv rejada rejalashtirilmagan.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlarni tashkil etish bo'yicha umumiy ko'rsatma va tavsiyalar

Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning mavzulari:

1. Aholi orasida profilaktik chora tadbirlar olib borishda hamshiralarning vazifalari. Profilaktik chora tadbirlar rejasini tuzish, uning taxlili, amalga oshirish bo'yicha hamshiralik yondoshuvi.
2. Keksa va qari yoshdagi bemorlarga patronaj xizmatini ko'rsatishda hamshiralik yondoshuvi. Oilada keksa va qari yoshdagilarni muammolarini aniqlashda hamshiralik yondoshuvi.
3. Ijtimoiy himoyaga muxtoj, yolg'iz va nogiron insonlarga tibbiy yordam ko'rsatishda oila hamshirasining vazifasi. Hech kimi yo'q yolg'iz va nogiron insonlarga tibbiy yordam ko'rsatishda oila hamshirasining mahalla bilan ishlashda hamshiralik yondoshuvi.
4. Vaksinoprofilaktika o'tkazishda oila hamshirasining roli (JSST/YUNISEF dasturlari asosida). Oila poliklinikasida emlash xonasi hamshirasining ish xujjatlari va bolani emlashdagi ish jarayoni bilan tanishish(JSST/YUNISEF dasturlari asosida)
5. O'smirlarga tibbiy – ijtimoiyva ruhiy yondoshuvda oila hamshirasining vazifalari. O'smirlarning muammolarini erta aniqlash va "tengdosh tengdoshga" dasturi bo'yicha ishlashda oila hamshirasining o'rni.

	6. Kontratsepsiya va uning turlarini aholi o'rtasida targ'ib etishda hamshiralik yondoshuv 7. Hech kimi yo'q yolg'iz va nogiron insonlarga tibbiy yordam ko'rsatishda oila hamshirasining mahalla bilan ishlashda hamshiralik yondoshuvi. 8. O'smirlarning muammolarini erta aniqlash va "tengdosh tengdoshga" dasturi bo'yicha ishlashda oila hamshirasining o'rni 9. Oilaviy poliklinikasida ish hujjatlari va emlashdagi ish jarayoni bilan tanishuv. 10. Oila hamshirasining oilani baholashdagi roli, oila haqida ma'lumot to'plashi va mahalla bilan ishlash prinsiplari. **Tavsiya etilayotgan mustaqil ishlarning shakllari:** Tibbiyot faoliyati huquqiy asoslari moduli bo'yicha tavsiya etilayotgan mustaqil ishlar: turli xil keys, vaziyatli masala va prezentatsiyalar shaklida amalga oshiriladi.
	V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetenciyalari. **Talaba bilishi:** • Turli yoshdagi insonlarning a'zo va tizimlarining anatomo-fiziologik xususiyatlari, • Qariyalar va bolalarning ovqatlanish racioning tamoyillari, • Sog'lom va bemor kishilarni dispanser nazorati asoslari, • Bolalarni jismoniy va ruxiy rivojlanishi, • Bemorlarni parvarishlash modelini va infeksion kasalliklar profilaktikasi xaqida tasavvurga **ega bo'lishi**; • Oila a'zolarini shikoyatlarini, kasallik va bemor xayoti tarixini, to'g'ri va to'liq hamshiralik anamnez yig'ishni; • Laborator, instrumental va funksionaltekshirish usullariga ko'rsatmalarni; • Turli o'tkir xolatlarda shifokorgacha yordam ko'rsatishni; • Klinik vaziyatli masalalarni echishni bilishi va ulardan foydalana olishi; • Profilaktika ishlarini olib borish. • Tibbiyotning turli bo'limlari va jamoat tashkilotlari bilan uzviy aloqa bog'lash. • Zamonaviy texnologiyalardan foydalanish. • Muammoni hal etishda jamiyatning faol ishtirok etishini ta'minlash • 3 yoshgacha bo'lgan sog'lom bolalar patronajini o'tkazish;

- Bolaning to‘laqonli ovqatlanishi va ona ko‘krak suti bilan emizilishi bo‘yicha nazorat olib borish;
- Bolalar va kattalar uchun xos bo‘lgan kasalliklar profilaktikasi bo‘yicha tadbirlarni amalga oshirish;
- Emlash rejasini tuzish va unga tayyorgarlik ishlarini amalga oshirish;
- Bemor bolalarga vrachgacha bo‘lgan tibbiy yordam ko‘rsatish;
- Bolalar va kattalar orasida aniqlangan xar bir kasallik xolati to‘g‘risida QVP, OP, QOP mudiriga ma’lumot berish;
- Dispanser kuzatuvida bo‘lgan bemorlar nazoratini amalga oshirish;
- Bemorlarni oila shifokori ko‘rigiga tayyorlash.
- Turli yoshdagi insonlarda antropometriyani o‘tkazishni kabi **ko‘nikmalarga ega bo‘lishi kerak.**

VI. Ta’lim texnologiyalari va metodlari.

- Ma’ruzalar
- Interfaol pedogogik texnologiyalar
- Seminarlar (test yechish, savol-javoblar)
- Guruhlarda ishlash
- Taqdimotlarni qilish
- Individual loyiholar

Jamoa bulib ishlash va himoya qilish uchun loyiholar.

VII. Kreditlarni olish uchun talablar.

Joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo‘yicha topshiriqlarni myvaffaqiyatli topshirish.

Asosiy adabiyotlar:

1. Mirziyoev SH. M. “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi” to‘g‘risidagi 2017 yil 7 fevraldagi Farmoni.

2.E.A. SHomansurova. Oilaviy tibbiyotda hamshiralik ishi. Darslik. Toshkent. 2008y

3. Sue C. DeLaune, Patricia K Fundamentals of Nursing Standards & Practice Fourth Edition. Ladner Delmar Cengage Learning English USA. 2010u.
4. Osnovы sestrinskogo dela v semeynoy meditsine. Pod redaksiey CHubakova T. CH., Frike E. B. Xaliki V. I – tom. Uchebnik. Bishkek. 2003g.
5. Krasnov A. F. Sestrinskoe delo. I – II tom. Uchebnik.Moskva. 2000g.
6. Umarova T. YU., Kayumova I. A., Ibragimova M. K. Hamshiralik ishi. Darslik. Toshkent. 2003y.

Qo'shimcha adabiyotlar:

1. Razikova I. S., Alikulova D. YA., Burxanova M. N. «Oilaviy tibbiyotda hamshiralik ishi» Uslubiy qo'llanma. Toshkent. 2008 y.

2.Qosimov E. Y. «SHifokorning nutq madaniyati va bemor bilan muloqot sanati» O'quv qo'llanma. Toshkent. 2002y.

3.Gnezdilov. A. V., Gubachov YU. M. «Terminalnoe sostoyanie i palliativnaya terapiya». Uchebnoe posobie. Sankt – Peterburg. 1998

Internet saytlari:

1. www.ziyonet.uz;
2. www. med.ru

7	Fan dasturi Qoraqalpog'iston tibbiyot institutida ishlab chiqilgan va institut kengashining 20____ yil _____ dagi ___ - sonli bayonnomasi bilan ma'qullangan.
	Fan/Modul uchun ma'sullar: Dlimbetova Z.K. - QTI, «Ichki kasalliklar va oila tibbiyoti» kafedrasi assistenti.
	Taqrizchilar: 1. Ermekbayeva A.U. – QTI, « Ichki kasalliklar va oila tibbiyoti » kafedrası mudiri, t.f.d. 2. Xalmuratova R. – RKTTM –Nefrologiya va gemodializ bo'limi mudiri